

BEVESTIGINGSDIENST GEHOUDEN OP 2 APRIL 1944¹

In de dienst is gelezen: Marcus 11: 1-10, Mattheüs 10: 32-39

In de dienst is gezongen: Gezang 199: 1, 2 (1938), Liedboek (1973) 417, Gezang 88 (Klein Gloria, 1938), Gezang 227: 1, 2, 4 (1938), Liedboek (1973) 170, licht gewijzigd, Gezang 94 (1938), Liedboek (1973) 257, Psalm 65: 1a, 2b (1773), Psalm 72: 11 (1773)

[Apostolicum]

“Deze dingen heb ik u geschreven, omdat gij gelooft in de Naam des Zoons van God en opdat gij gelooft in de Naam des Zoons van God.” 1 Johannes 5: 13

Gemeente van de Heer, het is Palmzondag en wij zien voor onze geest hoe de nederige Messias binnenrijdt in de heilige stad en hoe Hij wordt *herkend* en *erkend* door grote scharen die in een plotselinge geestdrift groene twijgen van de bomen houwen en hun klederen spreiden op de weg, opdat Hij maar zacht zou gaan over wegen en straten met zijn glorie, met zijn zegen, dragende de toekomst. [Mc. 11: 1-10] Er is een jonge, lentelijke wending, naar het schijnt, gekomen in het lot van Vorst Messias.

Nu komen wij vanavond... en in plaats van dat wij met een mooie bloementak zwaaien, zwaaien we zo'n saaie tekst als die op de liturgie staat afgedrukt: “Deze dingen heb ik u geschreven, omdat gij gelooft in de Naam van de Zoon van God en opdat gij gelooft in de Naam van de Zoon van God”. Echter één overeenkomst blijft er tussen onze palmendag en die dag van Palmpasen en dat is deze dat het ten slotte neerkomt op een *uitroep*, een kreet, misschien min of meer te verantwoorden, maar innerlijk noodzakelijk – een onvermijdelijke bevestiging van de messiaanse heerlijkheid van Jezus Christus. Wat hier vanavond gebeuren gaat, dat is niet anders dan dat mensen, doodgewone mensen zoals gij en ik, geestdriftig uitgaan uit zichzelf, want geloof is dit: dat mensen (vrijwillig) hun vrijheid afleggen en een keus doen, een keus bevestigen waarvoor zij eigenlijk niet rijp zijn maar waartoe zij van God geroepen werden. En het móet! Zij worden van buiten zichzelf bewogen, ze zijn ‘excentriek’! Ze zijn ‘geestdriftig’, ook als ze zich voor het ogenblik mat zouden voelen, ze zijn *op drift geraakt* door de Geest. Dat de Messias in het heden, in hún heden getreden is, het is tot hen en over hen gekomen als een zeer stil maar beslissend gebeuren. En zij antwoorden met ‘hosanna’ of met ‘ja’... en dat is alles. Daarin ligt – van God uit – alles besloten.

Maar, mijn vrienden, zo is het eigenlijk alle eeuwen door geweest! De kerk, ach dat lijkt wel een zeer wijze schare van lieden die hun weetje weten, een verzameling van zeer ingewijde gelovigen – in wérkelijkheid is het een vergadering van mensen die *weggeroepen* zijn uit de wereld, dat is: uit de zelfgenoegzaamheid van het zondige leven en die niet anders konden doen dan Christus *toevallen*. Het is toch altijd zo geweest dat ‘buitenkerkelijke’ mensen op

¹ Bevestigingsdienst (van lidmaten), gehouden op 2 april 1944 in de Willem de Zwijgerkerk te Amsterdam. Brochure: *Openbare belijdenis op Palmzondag 2 april MCMXLIV*. Amsterdam: Ten Have 1944. Opgenomen in *In de Gecroonde Allemansgading*. Nijkerk: Callenbach 1946, 363-373. Deze tekst in *Verzameld Werk 13. Preken*. Kampen: Kok 2008, 402-414. De tekst is licht geredigeerd op spelling en interpunctie. Eindnoten zijn verhuisd naar de hoofdstekst (Schriftplaatsen) of naar voetnoten, waar nodig aangepast of aangevuld.

een goede dag ontdekten dat zij niet meer buitenkerkelijk wáren, dat er plotseling een grond was die roep te volgen, dat zij ontdekten in Christus Jezus tot dé Kerk te behoren! Welke grond? Een nieuw inzicht? Of een oude wanhoop?

Zo eenvoudig het is om te zeggen dat die grond er wezen moet, zo moeilijk is het om die grond aan te wijzen. Dit kan men intussen als vaststaand aannemen dat die grond *ten slotte* noch gelegen kan zijn in de overwegingen van het denken noch ook in de verlangens van het hart. Daaraan ontbreekt immers steeds een laatste, dwingende noodzakelijkheid. Religie is – merkwaardige ontdekking – ten slotte iets waar de mens *wel buiten kan*, iets waar de mens mee beginnen kan maar dat hij ook weer kan laten varen. De Kerk is echter niet de kweekplaats, de oefenschool van de religie, het geloof begint niet uit jezelf en je kunt er niet weer uitstappen. Het komt van *Elders*. Daarom is de grond zo ondoorgrondelijk. En kan niet anders zijn. Immers, wat zoeken deze mensen in de kerk! Alsof die op zichzelf iets prachtigs is, alsof daar een wereldverklaring te krijgen is die ‘sluit als een bus’, alsof daar een keur van zuivere zielen verzameld zou zijn! Zie wat hen aandoet in die kerk dat is niets dan een *Naam*, *de Naam* – die sticht, die draagt, die vervult die kale kerk.

“Deze dingen heb ik u geschreven, u die gelooft in de Naam van de Zoon van God.” Dat klinkt wel dor, dat klinkt wel mat, hoe weinig verheven en hoe akelig zakelijk is dat. Daar is wat geschréven... en het zijn dingen en het gaat om een Naam. Daar moeten wij het mee doen. Maar het heeft ook een andere kant, een Palmpasenkant, en wel deze dat het geloof zó een zakelijke zekerheid heeft dat men erover spreekt als over *dingen*, als over dingen die zwart op wit geschreven staan, als in een contract, als in een notariële akte, als in een testament... Let op dit prachtig-Hollands en naar de geestelijke zin oer-bijbels woord: de dingen. In de Kerk worden we ontнуchterd, nuchter gemaakt, gesteld in een heldere ruimte. Buiten ons, afgezien van ons verlangen, staat het ware leven, als de schepping zo ondoorgrondelijk en zo onherroepelijk en daarom onzerzijds: “Één ding heb ik van de Here begeerd; één ding doe ik, vergetende hetgeen achter is, strek ik mij tot hetgeen vóór is”. [Fil. 3: 14] De *realiteit* van het geestelijk leven wordt door dat dorre woord ‘dingen’ duidelijk vastgehouden.

De Naam is omsloten door dingen, door feiten, door gegevens en deze dingen zijn opgetekend, zijn opgeschreven opdat ze zo, beschermd tegen de tand des tijds en het ineensstorten van de beschavingen, zouden worden gedragen tot bij ons, tot in ons leven van heden. Halleluja vanwege de *dingen*! Ze zijn een eeuwig danklied waard. Hosanna! om wat *geschreven is* als een hemels testament. Och dit ‘Hebreeuws’ ligt ons niet, het klinkt aanvankelijk vreemd en steriel en ons religieus gemoed had heel andere schatten steeds wisselende taal te vertolken, o onvolprezen diepten waar smeltende tinten leven en wemelingen van licht, en inwaarts wentelt een vloeiend firmament van mógelijkheden. Dit ‘Joodse’, dit Bijbelse daarentegen stuit ons en staart ons aan: die... dingen, dat... schrift, die... Naam.

We weten het wel: het behaagt ons natuurlijke mensen maar matig dat ons leven en ons heil en onze zaligheid afhankelijk zouden zijn van de ‘geschreven dingen’. Als de apostel nu eens gezegd had: deze weelden hebt gij *ervaren*, daarom zijt gij zo religieus en daarom nodig ik u deel te nemen aan het groot mysterie van de kerk, ja dát zou ons beter lijken. Stond er maar: we hebben zoveel mystiek gevoel voor God, we hebben zijn aanwezigheid belééfd, dan zouden we tot de kerk toetreden als tot een ruimte vol mysteriën waar we geestelijk te gast kunnen gaan, met een goede gulzigheid... Maar ik denk: alles waar het hier om gaat zou ook

wel eerder bezwijken in de ontmoeting met deze tegenwoordige wereld, vol van de wonderen van de Antichrist. Of als er nu eens stond: deze dingen verkondig ik u, u die voelt en *begrijpt* het wézen van de Godheid. Dat zou ons beter lijken, 'ingewijden' te zijn en op onze manier 'denkers'. Dan zouden we tot de kerk toetreden als tot een leerschool van wijsbegeerte en wijsheid. Waarlijk het is heerlijk om veel te weten, om het wezenlijke van alle zaken te weten! Het zou ons wel lijken... Maar ik denk: alles waar het hier om gaat zou ook wel eerder bezwijken in de ontmoeting met deze tegenwoordige wereld, vol van valse profetie, die ons omverblaast met onze wijsheid. Nee: "Deze dingen heb ik u geschreven omdat gij gelooft 'in de Naam van de Zoon van God'."

Het gaat om Jezus Christus alleen. Eén Naam is onze hoop, één grond heeft Christus' Kerk.² Dit vindt u waarschijnlijk erg eenzijdig en eentonig. En toch... misschien zijn er onder u die deze eenzijdigheid en eentonigheid nu, midden in de ontluistering van de tijden, beter verstaan. Want eerlijk gezegd: die weelden van ons gemoed, is er veel van overgebleven? Van die zinnelijke en bovenzinnelijke, artistieke en culturele rijkdom? En wat de wijsheid betreft, waar zijn de wijsgeren gebleven? Waar zijn ze die de wereld doordenken en beheersen? Of zelfs: waar zijn zij die wijsheid, of 'God', zóeken? Ik geloof dat zelfs van die zoekers en die godsvrienden er niet veel ongeschonden zijn overgebleven, zij zijn meest murw geslagen door deze tijd.

Als voorzang zongen wij het lied:

*Meester, men zoekt U wijd en zijd,
komend langs velerlei wegen.*³

Dat is toch, nader bezien, veel meer een stemmingslied dan een laatste waarheid! Nee, in volstrekte zin zochten wij niet en zeker nu niet meer. Maar wij werden gedreven, gedréven tot die heilige dorre zakelijkheid van de Naam van de Zoon van God. Daarin lag het levensgeheim verscholen.

Ziet vrienden, zolang het nog zo was of zo scheen dat van overal, uit natuur en cultuur, openbaringen ons toestraalden, zolang kwam het woord aangaande Jezus er van terzijde *bij* en wij wisten er geen rechtmatige plaats voor. Wij eerden het uit traditie, een 'algemeen gevoel', maar niet met de noodzakelijkheid, de onvermijdelijkheid van een ontmoeting met Hem, niet met de ernst van die korte beslissing die de echo is van de eeuwige beslissing die op een verborgen wijze in *Hem* over óns gevallen is. Kortom, met zijn messianiteit... daar wisten we geen raad mee. Zijn messianiteit scheen ons niet de kern van de zaak te raken, niet te horen tot het eigenlijke geding waarin God en mens gewikkeld zijn.

Wij wisten te véél! We waren zo verzadigd! We hadden een fantasieverkeer met de eeuwigheid! We bewogen ons onder de hoede van de zedelijke wereldorde! Vóórgelicht door ondoofbare idealen.

Maar als de wereld duister wordt, haar oerdonker ópstormt tegen onze bouwsels, als we merken hoe de mens van binnen is en hoe zijn gedachten van jongs af ten enenmale scheef

² Gezang 112, vers 1 (1938).

³ Gezang 227, vers 1 (1938), Liedboek (1973) 170.

staan en scheef gaan, hoe boos de mens is en hoe godvergeten ons hele bestaan, als wij merken hoe de orde in de wereld van haar grondvesten is losgerukt en verbroken... dan blijft *die ene plek* licht ons boeien en trekken en gefascineerd kómen wij. Dán blijft er Bethlehem en Golgotha en de hof van Jozef van Arimathea. [Mc. 15: 42-47] En dat wordt ons tot een openbaring. Dan blijft het wonder: hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons liefgehad heeft en zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening van onze zonden. [1 Joh. 4: 10] De *liefde* die nergens ‘bestaat’, maar die *gekomen* is en komt en komen zal, die in woorden, werken en wonderen zich aan ons betuigt, op ons indringt, ons gevangen neemt, ons bevrijdt. En alles wat wij daarmee bedoelen is samengevat in de *Naam*... de Naam van de Zoon van God.

Wat is aan een naam gelegen? Wat wil dat zeggen, ‘naam’? Naam, dat is voor een idealist rook, maar voor iemand die uit de Schrift leeft het vuur zelf. De Naam drukt het wezen uit, is de openbaring, de uitstraling van het Hart en de bevestiging van een werkelijkheid die *wij niet* uitgedacht hebben. “Ik ben het Licht der wereld”... [Joh. 8: 12], hoe lieflijk en hoe gewéldig. “Ik ben de weg, de waarheid en het leven”. [Joh. 14: 6] De Naam is ook een kosmische werkelijkheid, zoals het kinderliedje ons al zegt: “Er ruist langs de wolken een lieflijke Naam, die hemel en aarde verenigt tezaam.”⁴ Bij die lieflijke Naam mogen wij ook wel denken dat het een gewéldige Naam is. Zoals wij zongen:

*Hoogmoed, die voor geen wet zich buigt,
heeft, door uw machtwoord overtuigd,
U als zijn Meester beleden.*⁵

En, mijn vrienden, nu komt dat tedere woord ‘*de Zoon*’. Het gaat om de Naam van de Zoon van God. De Zoon, dat is God zélf tot in alle diepte van zijn wezen, dat is God zélf zoals Hij naar ons is toegewend, het is het Aangezicht dat lichtende over ons opgaat. [Num. 6: 24-26] Goddank!! God is niet als de Natuur, God is niét als de Idee, God is niét als het Lot... maar God is zoals Jezus is! De Zoon lijkt op de Vader en de Vader op de Zoon. “En dit is het getuigenis: God heeft ons het eeuwige leven gegeven; en dit leven is in zijn Zoon. Die de Zoon heeft, die heeft het leven.” [1 Joh. 5: 11, 12a]

Zo zijn wij hier vanavond tezamen om ons geloof te belijden of om het mee te maken dat anderen hun geloof belijden. U weet: dat heeft uitwendig niet veel om het lijf. Daar gaan mensen opstaan, er wordt hun een en ander gevraagd, niet zo bar veel, en zij zeggen: ja. Zij vertrouwen op Hem, achten zich geborgen in Hem, zeggen amen op zijn woord, erkennen de Zóón. Maar het is palmdag en in dat ‘ja’ is het vervoerde hosanna verborgen van die schare te Bethanië, van de scharen die voorgingen en die volgden en die riepen: Gezegend is Hij, die komt in de Naam van de Heer [Mc. 11: 9], gezegend is Hij die komt en in onze plaats staat voor God, waarachtig mens!⁶ Gezegend is Hij die komt en God vertegenwoordigt bij ons,

⁴ Zondagsschoollied van Eduard Gerdes (1821-1898), lied 33 in de zangbundel van Joh. de Heer (1905).

⁵ Gezang 227, vers 4 (1938), Liedboek (1973) 170.

⁶ De geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel spreekt van Jezus Christus als ‘God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtig God’. Dit komt echter niet in mindering op het belijden van de kerk dat Hij

God uit God en Licht uit Licht, gezegend is Hij die komt om ons te verzoenen met Hem van wie wij zo ver zijn afgedwaald. Gezegend is Hij die komt als onze hoogste profeet, als onze énige hogepriester en als onze eeuwige koning⁷, gezegend is Hij die komt als het oorspronkelijke, als het grote Jawoord tot ons leven, tot onze vervallen existentie, het oorspronkelijke Jawoord van de eeuwige liefde tot ons, die rebellen zijn. [Rom. 5: 8] Gezegend is Hij die komt en ons voedt met zijn vlees en bloed en die met ons blijft alle de dagen. [Mt. 28: 20] Hosanna!

En zoals het altijd gaat bij een overmatige ontroering dat wij óf in het zwijgen worden gebannen óf, stuntelig en gebroken, nauwelijks het hoognodige zeggen, zo is het hier. Het zijn *dingen*... en ze zijn *geschreven*... zwart op wit. Hosanna! Het kan nog korter: ja! De rijkdom is ginder, de arme hand hier neemt!

Geloofsbelijdenis is altijd, maar vooral in het heden, een palmendag, een feest: niet ons verhovaardigend op de rijkdom van de ziel en de mystieke weelde van de religie, maar een feest om de in pijn gewonnen zakelijke zekerheid, een wisseling van het jawoord, van de trouw, van het trouw-verbond.

En gij, nieuwe leden, ge weet het nu. Zo is er geschreven en zo wordt het verkondigd en zo zijt gij onderwezen. Deze dingen heeft het apostolaat, in de successie van de apostelen, u uitgelegd, u aangezegd... *omdat gij gelooft!* Mijn vrienden, gij zijt gelovigen! Dat moet u nu niet tegenspreken. Aarzel niet! Gij zijt wankele mensen, maar *in* u is geprent de Naam van de Zoon van God.

Ge zijt moe van de wereld en beu van uzelf... ge was vertwijfeld, menigmaal... en ge hebt de liefde van God gevonden op één plek, in Jezus: in het Woord, in het sacrament... en ge hebt gekregen genade voor genade [Joh. 1: 16] zodat ge het leven hebt gevonden tot nu toe. Of was het wellicht omgekeerd, is het de magische macht van de Naam die u eerst recht deed beseffen hóe moe ge van de wereld zijt en hóe beu van uzelf? En is het niet juist zo dat als alles in orde is tussen de heilige God en uw hart, dat gij dan, *terugziende* op uw verleden, de greep van de vertwijfeling gevoelt... over zóveel vergooide kracht en zóveel verspilde tijd? Het is de macht van die Naam die maakt dat ge geen andere uitkomst kent dan uw vertwijfeling uw vertwijfeling te laten, uw onmacht uw onmacht te laten, uw ongelovigheid uw ongelovigheid en midden door die psychische werkelijkheid-van-u héén te breken met het arme 'ja' van vanavond dat antwoordt op Gods jawoord. Nu dan, heft uw hoofden opwaarts [Ps. 24: 7, 9] en de harten! 'Sursum corda'⁸ en laat het Palmzondag zijn, ten volle. Uw leven heeft richting gekregen, misschien goeddeels nog ononthuld, doet er niet toe! Ge zult u de praktijk wel niet zo eenvoudig voorstellen. Maar zie, die dingen duren, het zijn dingen en... ze staan geschreven... zwart op wit. En ge legt er uw hand op en mét dat hand-opleggen zijt ge in de kerk, in de ene, heilige, algemene, christelijke Kerk. En ge gelóóft! Omdat ge gelooft!

Nieuwe gevoelens worden geboren, nieuwe voornemens, nieuwe inzichten, doch dat gaat ons vanavond minder aan. Maar dít is zeker dat ze moeten steunen op die *dingen*, op de

'waarachtig mens' is. Zie bijvoorbeeld de Augsburgse Confessie, art. 3: 'Er is één Christus, waarlijk God en waarlijk mens', en de Dordtse Leerregels, hoofdstuk 2, art. 4: 'een waarachtig en volkomen heilig mens'.

⁷ Zie Heidelbergse catechismus, zondag 12, vraag 31.

⁸ Het 'Verheft uw harten' uit de Avondmaalsliturgie.

goddelijke dingen die geschied zijn in bloed en die in het dogma zijn vastgehouden als in een kristal en die u in het sacrament worden uitgedeeld als brood. En in die schijn van zakelijkheid bruist het ware leven, het leven van eeuwige kwaliteit.

Nu is er nog een staart aan de tekst. Johannes, de apostel zegt: "... opdat gij gelooft". Hij kent de ware toestand van de Kerk en van ons hart en hij ziet ons aan. Gij gelooft!?! – dat wil zeggen: gij zegt het vertrouwen op in de Natuur en in het Lot en in uzelf? Ja ja ik heb u geschreven omdat ge gelooft... o zeker, daar dingen we niets op af, daar blijft het bij. Maar hij ziet ons aan en zegt: gelooft ge wérkelijk, gelooft ge zó dat het bestand heeft, staat ge eigenlijk wel diep genoeg geworteld in het geloof? Want geloven is toch niet het voor waar houden van een reeks waarheden en ook niet zich humaan gedragen, maar een verankerd zijn, een je restloos verankerd weten te midden van alle waanzin en verstoring. Wie waarlijk gelooft die is toch niet meer bevangen in aarzelingen en in warrelige bezigheden, laat staan in een strijd en worsteling waarbij het verkregene weer zou kunnen verloren gaan. Geloof moet immers onschendbaar zijn in zichzelf, een vrijheid, een vreugde, een vrede die geen enkele bedreiging heeft te duchten! En is dat wel zo?, vraagt ons Johannes.

Kijk, dan zouden we wel willen wéglopen, zouden we wel willen wégkruipen in de een of andere uithoek van het leven om ons nog eens te bezinnen. Het is om door de grond te zinken! Als ons dat gevraagd wordt, dan zal onze eerste reactie steeds de vlucht zijn, vooral in een uur als dit dat, ondanks het feestelijke, zo zwaar weegt, zo drukt op ons geweten. En zie nu hoe Johannes met een groot apostolisch gebaar dit alles negeert, hij, de extaticus, die zó verrukt werd dat hem alleen maar zakelijke woorden overbleven, hoe hij ditmaal ook niet let op onze reactie maar ons vásthoudt op onze plaats – in de kerk – en zegt: deze dingen heb ik u geschreven, opdat gij geloven zult. Hij zegt het zo in één adem en zo langs zijn neus weg: ik weet het wel, het lijkt er nog niet op, maar dat het er nog niet veel op lijkt is ook al weer helemaal niet erg als maar de dingen voor u de dingen blijven, als maar de gaven van God blijven gelden en... als maar die dingen voor ons geschreven zijn en voor ons geschreven blijven, zwart op wit, en stralen als edelstenen, stralen van saamgedrongen léven. En daarom hosanna! – de kreet van Palmzondag. Daar blijft het bij en gij, laat het daarbij blijven!

Als wij zeggen: geloven is toch eigenlijk niets anders dan wat die mensen daar deden op palmendag, namelijk met het bestaan zélf Jezus toevallen en hosanna zeggen, dan is de parallel onheilspellend genoeg... Want was dat nu wel geloof?! Riepen ze niet na een kleine week: "Kruist Hem" [Mat. 27: 22]? 'Met het bestaan zelf' – 't mocht wat! Zie dan wordt het ons benauwd om het hart. Dat belooft niet veel goeds voor het vervolg. Ik weet niet of de mensen die hosanna riepen dezélfden waren als die riepen 'Kruist Hem', maar ik weet heel zeker dat we bij de parallel van die Palmzondag en deze Palmzondag één ding niet mogen vergeten, niet kúnnen overslaan, namelijk wat er geschied is: het lijden en sterven en de opstanding van Jezus Christus. Zij leefden ervóór – wij erná! Nu worden wij met ons hosanna vastgehouden in de Kerk van Jezus Christus, en die gekruisigd... omdat en opdat we geloven nu voortaan en er is in deze ruimte met onze eventuele afval niet gerekend.

Vergelijken wij het hosanna van toen en het ja van nu, dan worden we huiverig. Ik weet niet of wij er waarlijk als gelovigen zullen uitzien, van buiten of van binnen, na een kleine week.

Maar ik weet dat we bij de parallel van die Palmzondag en deze niet kunnen overslaan wat daar in de tekst staat tussen dat eerste, dat 'omdat', en dat tweede, dat 'opdat', namelijk dat wij sindsdien aandeel hebben aan de goederen die daar samengevat worden in dat woord: *het eeuwige leven...* "Deze dingen heb ik u geschreven, opdat gij weet dat gij het eeuwige leven hebt." Ik heb dat eerst uit de tekst weggelaten om de grote lijn niet te storen, maar nu moeten we het even diep horen, al is het waar dat wij er nauwelijks aan nippen kunnen met ons hart, omdat het te overweldigend is.

Het Woord van God, bevattende die dingen en geschreven zwart op wit, moet tot u doorklinken, niet als vermaning allereerst, maar als *verzekering...* dat ge niet sterven kunt, dat ge niet verloren kunt gaan, dat God de Here niets tégen u heeft. Te leven tussen dat 'omdat' en 'opdat', dat is toch niet dat ge heen en weer geslingerd zijt. Het is geen blote wankelmoedigheid, ge beweegt u, doch in een *onomkeerbare richting*, ja meer nog, ge ademt en leeft reeds in het eeuwige leven, ge neemt deel aan al de schatten en weldaden van Jezus Christus, het heerlijk Hoofd van het heilig lichaam van de Kerk. [Kol. 1: 18] Ge beweegt u niet zozeer naar huis als wel *in* het huis van de Vader dat vele woningen, vertrekken, verdiepingen heeft. [Joh. 14: 2] Ge moogt u tussen het 'omdat' en 'opdat' thuis voelen bij uw Heiland. De Morgenster is in uw harten opgegaan. [2 Petr. 1: 19]

Ja en als dat wat hier in de tekst staat wáár is, dan komen wij best uit met dit eerlijke: 'omdat' en 'opdat'. Het geloof, dat is maar een arm gebaar in mij, maar het is rijk vanwege de 'dingen'. Het geloof is niet in zichzelf bestendig, het moet vernieuwd worden van dag tot dag door het Woord, zodat wij bidden moeten: geef ons heden ons geloof voor 'vandaag de dag', geef ons elke dag onze *dagelijkse portie* geloof.

"Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen de enige, waarachtige God, en Jezus Christus die Gij gezonden hebt" [Joh. 17: 3], zegt de Schrift en het kerklied antwoordt:

*Leer ons daag'lijks meer U kennen,
U geloven 't allermeest!
't Heil van zondaars voert uw liefde
tot den allerhoogsten top.
Amen, godd'lijk Evangelie!
Amen, zegt mijn ziel daarop.⁹*

Het geloof in de Naam van de Zoon van God is niet een *bezit* maar een ons-voeden-laten, niet ons insigne maar ons aandeel in Gods welbehagen, ons deelhebben aan een zaak die niet onze zaak is, een goddelijke zaak die vaststaat op eeuwige gronden en die een eeuwig perspectief heeft. Aandeelhouders zijn wij... zonen en dochters zijn wij, kinderen zijn wij en erfgenamen. Zo zeker als het werk van God betrouwbaar is, is ons geloof betrouwbaar. Hosanna! Ja!

⁹ Zie gezang 208, vers 13 (1938). Saillant detail in verband met het tijdstip van deze preek (en met de opmerking van Miskotte, later in de dienst, dat de mensen toetreden tot de vaderlandse kerk) is dat Jan Scharp (1756-1828), die de tekst van dit gezang schreef, in 1796 ontslagen werd als predikant wegens Oranjegezindheid.

Welaan, gij zijt nu in de kerk, omdat ge gelooft en opdat ge gelooft. Geen angst meer, geen wachten! Ge vraagt misschien wat er nu dan nog gebeuren moet, want we hebben ook wel eens andere voor gevoelens... Moet het geloof 'méér' worden? Misschien wordt het wel minder! Moet het dieper worden? Misschien moet het en wordt het simpeler, zo doodsimpel dat ge er nauwelijks over praten durft! Moet onze *gelovigheid* per se blijven, moet die met kunst- en vliegwerk in leven gehouden worden? Misschien moet het ook weer in de dood, opdat alleen loutere afhankelijkheid overblijft en wat Luther noemde het 'naakte geloof'.¹⁰ Maar onder dit alles door zult gij Jezus niet verloochenen, zult gij vader of moeder, zult gij zoon of dochter niet liefhebben boven Hém, [Mat. 10: 37] omdat de Naam van de Zoon van God u heeft gebonden, omdat ge weet dat ge het eeuwige leven hebt, omdat ge in de Kerk zijt.

We hebben in de Bijbel gelezen eerst wat de Galilese scharen zongen bij de intocht in Jeruzalem en toen wat Jezus zegt over het belijden: "... *en die zijn ziel zal verloren hebben om Mij nentwil, zal ze vinden*" [Mt. 10: 39]. Het eerste schijnt een opwelling te zijn, het andere geweldige ernst, en toch weet ik niet of het zo ver uit elkaar ligt. Ook in de opwelling is de geweldige ernst gaande, namelijk allereerst de geweldige ernst van Christus zélf. De Zoon is daar, de Naam, de dingen, en wij, ach wij lopen *mee* en zingen mee en kunnen het niet laten te geloven. En zie, dit volstaat! *De echte ernst is niet onze zaak*, de echte ernst is de goddelijke ernst, is de trouw van God.

Het is de avond van Palmzondag... het is weer lente geworden. Nu moet zich álles, álles wenden,¹¹ krachtens de eeuwige, de verborgen, in Christus openbare Liefde. De beslissing is gevallen in het kruis van Jezus, er zijn dingen geschied en ze worden ons aangeschreven en toegezegd, toegerekend en toebedeeld, nu en voortaan. En wat blijft ons over te zeggen en te doen? Zullen wij aanslaan en onze diensten aanbieden? Zullen wij in de houding gaan staan en ons als activisten melden? Ach vrienden, wát blijft ons over dan te zeggen: "Ik geloof, Here, kom mijn ongelovigheid te hulp" [Mc. 9: 24]. Nu moet u niet denken dat dit een bescheiden spreken is, vooral gericht op u die nog zo 'onervaren' zijt. Nee, zoals het hier gezegd wordt, zo blijft het tot uw en mijn laatste uurtje... ge zijt immers in zijn kerk, *omdat* maar ook *opdat* gij geloven zou. Hosanna betekent niet hoera en zelfs niet heil, maar... hélp toch, hélp toch, laat voor óns waar zijn wat in U eeuwig waar is!

Het is echter een ongehoord voorrecht dat het zin heeft zo te roepen, dat het ons toekomt zo te mogen spreken in de kerk. Vandaar de lieflijkheid van deze ruimte. Dát is juist de kerk, de ruimte waar de mens niet wordt overschat en opgedreven maar waar hij verkeren mag omdat en opdat hij gelooft. Het is een zaligheid te zijn op de plaats waar heil wordt uitgedeeld van dag tot dag, waar de troon van de genade [Hebr. 4: 16] is opgericht, waar we geholpen worden *uit* geloof *tot* geloof, en waar we gaan van kracht tot kracht [Ps. 84: 8] en van heerlijkheid tot heerlijkheid, [2 Kor. 3: 18] krachtens de ene genade voor, de andere genade na.

Het is goed te zijn waar Jezus is. Het is goed het Lam te volgen waar het ook heen gaat. [Opb.

¹⁰ 'Da gehört kein werck zu, ut deus pater fiat, nisi sola nuda fides.' Zo Luther in een preek gehouden in de middagdienst van Tweede Paasdag 1531 over Joh. 20: 17. WA 34 I, 300, 10. In dit 'naakte geloof' is hij schatplichtig aan Johannes Tauler (1300-1361).

¹¹ Een regel die Miskotte graag citeert, uit *Frühlingsglaube*, een lied van Franz Schubert (Op. 20, nr. 2, 1820) op een tekst van Ludwig Uhland.

14: 4] Het is goed te mogen zeggen: ik geloof... het is goed te mogen zeggen: kom mijn ongelovigheid te hulp, kortom het is goed te zijn in de kerk, in de '*communio sanctorum*', de gemeenschap van de heiligen¹². Het is goed te leven en te sterven in de Naam van de Zoon van God. Hosanna te zeggen. Ja te zeggen. Het is goed op aarde te zijn, ondanks alles. Want er is vrede op aarde. De vrede van Christus in dit nieuwe rijk. Oprecht te staan in bezit en gemis, het is mogelijk, in de Kerk – hoe zou ons hart dan niet hoger slaan? Sober te leven en toch vanuit een stormende overvloed, is dat niet goed? Eenvoudig te getuigen en toch met een ruime ademhaling, dat is kerkenwerk. Zeg vindt u het hier eigenlijk niet verrukkelijk? Vanwege de éne Naam, die hemel en aarde verenigt tezaam Hosanna! te zeggen, ja! te zeggen met het *leven*. Zou dat niet gaan? Ook in deze vreselijke wereld. Steunend op de dingen van... God!

Ere zij U, o Vader, Zoon en Heilige Geest, gelijk het was in het begin, zo nu en altijd en in de eeuwen der eeuwen.¹³ Amen.

[Lezing van belijdenisvragen. Lezing uit het klassieke Doopformulier. Bediening van de heilige doop.]¹⁴

Mijn vrienden en leerlingen, gij zijt een bonte schare van mensen, voortkomend uit allerlei groepen en richtingen van ons volk en verreweg de meesten van u komen uit zogenaamd buitenkerkelijke kring.

Wat is er eigenlijk gebeurd met u? Hebben wij u overgehaald, over de streep getrokken? Hebben wij door Bijbels en dogmatisch onderricht u overtuigd en hebt gij u gekeerd tot de levende God? Zijt gij een nieuw leven begonnen? Ik hoop en denk dat dit alles min of meer radicaal wáár is, maar dat is niet wat er eigenlijk met u gebeurd is. Is het niet veel eenvoudiger, namelijk dat ge hebt ontdekt dat ge helemaal niet buitenkerkelijk waart, dat 'buitenkerkelijk' maar een wóórd is en dat het op de keper beschouwd onzin is, op een gegeven ogenblik onhoudbaar werd en dat het voor u onheil ging beduiden?

Tot u is gezegd: "Gij zijt mensen van Gód; Zie, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, en daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid..." [Jer. 31: 3] En ik, uw overigens zeer weinig vlotte leraar, ik heb van meet af aan de goede moed gehad u aan te zien als mensen die voor God toch allang niet meer buitenkerkelijk waren. Ik heb u van meet af aangezien in Christus Jezus, als mensen die zijn eigendom zijn... objectief, zakelijk, bouwend op het woord: "Het is volbracht!" [Joh. 19: 30]. En ik vond bovendien dat u niet zo opvallend verder af stond dan degenen die heten dichterbij te staan. Het is trouwens niet goed in elkaars geloof te geloven en het is zeker niet goed elkaars verzet serieus te nemen. Buiten de Kerk is er geen heil.¹⁵ En dat weten we allemaal, bewust of onbewust. Dat geldt... dat geldt van *de*

¹² Zinsnede uit de Apostolische geloofsbelijdenis.

¹³ *Gloria Patri* = gezang 88 (1938).

¹⁴ Belijdenis des geloofs: zie *Dienstboek in ontwerp* (1955), 79-80. Het klassieke Doopformulier van het gereformeerde protestantisme, zie *Dienstboek in ontwerp* (1955), 45 en 74, vgl. *Dienstboek een proeve* (2004), 92 en 111.

¹⁵ "Salus extra ecclesiam non est." Cyprianus (tussen 200 en 210-258, bisschop van Carthago), Brief 73, 21, 2.

Kerk. Een kerkgemeenschap die zich zou vermeten deze zin over te nemen om die op zichzelf toe te passen, daartegen zouden wij ons niet alleen mogen, maar móeten verzetten. Eerst tot *de* Kerk en dan... ja, tot 'een' Kerk, want het moet toch een concrete plaats zijn. En zo hebt ge dan gekozen die relatief-beste plaats die er naar uw en mijn inzicht was en ge zijt gekomen en hebt u geschikt om in dat gebrekkige organisme uw plaats te zoeken... en te vinden. Wij hopen dat u zich een beetje thuis zult voelen hier in onze vóderlandse kerk. Wij hopen dat u ons gaandeweg zult komen helpen in het werk, tot zegen van ons volk. Wij rekenen erop dat ge zult leren dienen, in navolging van de Zoon, die niet gekomen is om gediend te worden maar om te dienen. [Mt. 20: 28]

Gemeente! Ach het blijft nooit zonder zonde en zonder gebrek wat wij doen. Ook in het beste leven is zoveel afgrondelijke ellende, ook onze kerk is een toonbeeld van wat mensen telkens weer bederven. Maar wat ik u bidden mag, laat er niet zijn een onnodige ergernis voor deze nieuwe leden. Sta hen niet in de weg met allerlei flauwiteiten, bedenk dat zij in de Kerk zijn *omdat* en *opdat* zij geloven. Maak het hun niet te moeilijk.

Zo gelde voor ons samen de apostolische voorbede uit Efeze 3: 14vv., die ik u nu ten slotte lees. "Om deze oorzaak buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Here Jezus Christus, uit welke al het geslacht in de hemelen en op aarde genaamd wordt, opdat Hij u geve, naar de rijkdom zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door zijn Geest in de inwendige mens, opdat Christus door het geloof in uw harten wone, en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt; opdat gij ten volle kon begrijpen met alle de heiligen, welke de breedte en lengte en diepte en hoogte zij, en bekennen de liefde van Christus die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt tot al de volheid Gods. Hem nu die machtig is meer dan overvloedig te doen al wat wij bidden of denken, naar de kracht die in ons werkt, Hem zij de heerlijkheid in de gemeente door Christus Jezus, in alle geslachten, tot in eeuwigheid. Amen."